

TWEEDE HOOFDSTUK.

Waarin wij hooren, waarom Jan Breydel ontvreeden was.

Breydel naderde de zeekust, doch hij bemerkte het niet. Een oude schaapherder, die in eene schrale weide zijne kudde hoedde, riep den deken reeds uit de verte een goeden dag toe.

De wandelaar ontwaakte uit zijne overpeinzingen.

— Meester Jan 't is of ge iets verloren hebt, zoo strak ziet ge naar den grond, zei de grijsaard, die maar armoedig gekleed was en voorzeker tot de volksklasse behoorde.

— Ralph een mensch kan niet altijd vroolijk wezen, antwoordde Breydel vriendelijk.

— Er deert u iets! Ik lees het op uw uithangbord. Het vat geeft wat het inhoudt en uwe facie is voor mij een spiegel van uw binnenste. Maar Ralph is een nieuwsgierige zot, niet waar? Antwoord den gek naar zijne dwaasheid.

— Ik treur over den dood van een goeden vriend. Jacob van Maerlant is overleden.

— De griffier van Damme? ¹⁾ De man, die zoo fel geleerd was! Heden hij, morgen ik! Vandaag gezond, overmorgen in den grond. 't Is de gang der wereld.

— Ik vereerde hem als een vader.

— Meester Breydel, mag ik u eens iets vragen? zei de grijsaard ernstig.

— Laat hooren!

— Een mensch is nooit te oud om te leeren, en mijn baas, Wauters, rentmeester van den heer van Syssele ¹⁾ zegt altijd, dat ik te dom ben, om voor

1) Wij zouden zeggen: Stadssecretaris.

2) Syssele is thans een dorpje ten Oosten van Brugge.

hem te dansen. Nu woorden zijn wel geen oorden. Evenwel zou ik iets willen weten. Wat is er tegenwoordig tóch gaande ?

— Wat bedoelt ge, Ralph ?

— Ik zit hier eenzaam als een mossel in zijne schelp. Nu en dan komt er eens iemand voorbij, maar 't is 't spreken niet waard. Mijn baas, Wauters, rentmeester van den heer van Syssele...

— Waarom voegt ge altijd dien titel bij zijn naam ? onderbrak de deken.

— Ik moet, mijn meester wil dat. Hij is fier op zijn ambt. Zoodus, mijn baas Wauters, rentmeester van den heer van Syssele, zegt al weken achtereen, dat wij Franschen mogen worden en dat wij er dankbaar voor moeten zijn. De Fransche koning is wel zoo goed, ons als zijne onderdanen te erkennen, verzekert hij dan. Gisterenavond kwam hij hier en sprak : Ralph, mannen als gij moeten het als eene groote eere beschouwen de schoenen van den Franschen vorst te mogen likken.

— En wat hebt ge geantwoord ? vroeg Breydel, terwijl zijn oog vlamde.

— Dat ik liever aan brood met honing likte. Maar toen hadt ge mijn baas, Wauters, rentmeester van den heer van Syssele eens moeten zien ! Hij werd zoo rood als eene kreeft. 'k Vreesde, dat hij mij ging opeten. Ondankbare dorper, hond, dwaze boer en Joostje mag weten, wat hij me nogal naar den kop slingerde.

Nu, dat raakt mijne koude kleeren niet. Een mensch moet nooit kwaad worden op een zot, zei ik bij me zelve. En ik floot een lustig deuntje. Toen hij uitgeraasd was, vroeg ik : Baas, rentmeester van den heer van Syssele, hebt ge gedaan ? Dan wilde ik u ook wat vragen ? Maar hij slingerde een stok naar mijne oude, kromme grondtrappers, en liep weg. Van morgen kwam hij terug. Hij moest iets weten over de schapen. Toen begon hij weer op 't zelfde aambeeld te kloppen. De Franschen worden hier meester, zei hij. En dan verheft de koning mij in den adelstand. Dan ben ik baron en bouw mij een kasteel. Zie meester Breydel, vervolgde de herder, nu weet ik genoeg, dat men veel moet hooren en nog meer vergeten ; mij loopt er eene buis van mijn rechter naar mijn linker oor en al zulken onzin vliegt er aan 't een einde in maar door het andere er weer uit. 's Avonds maak ik een kruis over de leugens en snoeverijen van mijn meester Wauters, den rentmeester van den heer van Syssele. Maar ik begrijp ook, dat er iets broeit en nu wil ik van u eens weten wat er eigenlijk van is. 'k Maak een langen omweg, nietwaar, maar wat is een mensch als hij oud wordt ?

— Of er iets broeit, Ralph ! Maar jongen weet gij nog niets ?

— Neen en hoe zou ik het weten ? Mijn baas Wauters, rentmeester van den heer van Syssele... of hem bij zijn goeden naam te noemen ... de verwaande zot, die ginder leeft begrijpt van staatkunde nog minder dan Wolf, mijn trouwe hond. En zijne tante, die bij hem woont is nog dommer dan haar neef.

Die droomt ook al van schoone kleeren, gouden koetsen en kasteelen. 't Mensch is voorzeker familie van den aap, welken een vreemde koopman mij te Damme liet zien, zoo leelijk is ze.

— Luister, Ralph, ik zal u in 't kort uitleggen, wat er in Vlaanderen gebeurt.



GROOTE VLOTEN ZETTEN KOERS NAAR ONS GEWEST.

— De buis in mijn bol is nu gestopt, meester Breydel. Wat in mijn oor komt, blijft er.

— Vlaanderen is een welvarend gewest, zoo begon de deken. Brugge mag met recht een der rijkste steden der wereld genoemd worden. Groote vloten zetten koers naar ons gewest. De Damsche haven wemelt van vreemde schepen. Sluis komt ook tot bloei, Gent, Iperen en nog vele



GROOTE VLOTEN ZETTEN KOERS NAAR ONS GEWEST.

gemeenten roemen op eene winstgevende nijverheid. Ja, Vlaanderen is welvarend. Maar wat voor ons het 't schoonste is, 't volk geniet vrijheid. In andere landen zijn de heeren oppermachtig. Ze behandelen burgers en boeren als slaven, ja, gelijk beesten. Vroeger was het hier even zoo. Nu willen onze heeren, onze edelen die macht over het volk terug hebben en ze begeeren, dat Filips de Schoone, koning van Frankrijk, hier meester wordt.

— Waarom?

— Wel, dan is Vlaanderen een deel van Frankrijk niet waar?

— Ja.

— In Frankrijk is de adel meester over burgers en boeren. Wordt Vlaanderen een deel van Frankrijk, dan krijgen wij dezelfde wet. Dan is 't uit met onze vrijheid. Dan heerschen onze edelen als die van Frankrijk. Dan hebben onze gemeenten niets meer te vertellen. Dan worden we weer slaven.

De edellieden niet alleen smeecken de hulp van Filips den Schoone, maar ook rijk geworden burgers, die vergeten hebben, dat hunne ouders vroeger hamer of bijl hanteerden, maar zich zelve voornamer beschouwen dan de werklieden. En al die Franschgezinde lafaards en verraders noemen wij Leliaarts.

— Waarom?

— Het wapen van den Franschen koning is eene lelie. Wij hebben tot wapen een leeuw, een leeuw met scherpe klauwen. Onze naam is Klauwaarts. De Klauwaarts willen vrij blijven, ze kruipen niet voor den Franschen koning. Ze zijn getrouw aan hun eigen vorst.

— Aan den graaf van Vlaanderen, mompelde Ralph.

— Juist, aan Gwijde van Dampierre. De Fransche koning vraagt niets beters dan Vlaanderen, 't rijk gewest, in te palmen. Twee jaren geleden viel hij ons land binnen met 70.000 man. De Leliaarts ontvingen hem natuurlijk met open armen. Niet vele edelen steunden den graaf, die den vreemden vorst wilde weerstaan.

De Klauwaarts trachten hunne geboortestreek te verdedigen. Helaas! het mocht niet baten. De Fransche koning zegevierde. Maar nu moest de Paus beslissen, of Filips een rechtvaardigen oorlog voerde. Gedurende twee jaren zou men niet vechten: er werd dus een bestand gesloten. De Paus gaf ons gelijk en beval Filips den Schoone, Vlaanderen te verlaten. Een bisschop bracht den brief, waarin die beslissing geschreven stond. Toen hij hem voorlas, rukte Filips broeder, Robrecht van Artois, het stuk uit de handen van den bisschop en wierp het in 't vuur. « De koning ontvangt van niemand zulke bevelen! » riep hij boos. En de Fransche vorst verklaarde

hetzelfde. Als de twee jaar van 't bestand voorbij zijn, zal ik den oorlog hernemen, sprak Filips de Schoone. Hij heeft eene booze raadgeefster.

— Wie is die? vroeg Ralph.

— Zijne vrouw, de sluwe en wreede Johanna van Navarre

— En wanneer is dat bestand afgeloopen, meester Breydel?

— Nog eenige maanden. In 't begin van het volgend jaar.

— Dus dan is 't weer krijg, hernam de grijze herder. Ja, meester Breydel, er moeten nog veel rampen over Vlaanderen neerdalen, want eenige jaren geleden is er eene staartster in de lucht verschenen en ge weet evengoed als ik, dat zulks een voorteken van ellende en onheil beduidt. ¹⁾

— Ja 't zal krijg wezen. De Paus was scheidsrechter. Hij gaf onzen graaf gelijk. Filips de Schoone wil zich niet onderwerpen. Wij hebben getracht zonder bloedvergieten den vrede te herstellen . . . tevergeefs echter . . . Als slaaf leven, waar ik eens vrij man was; nooit! En zoo denken er duizenden over. Vrij of dood! sprak Breydel, terwijl zijn oog flikkerde.

— En de heer van Syssele is dus ook een Leliaart, zei Ralph.

— Een der verachtelijkste. De koning van Frankrijk doet zijn best om alle edellieden te verlokken door fraaie beloften en door goud. De heer van Syssele looft en roemt den vreemden vorst, spionneert en krijgt als loon, geld. Ah! de edellieden, die de beschermers van het volk moesten wezen, heulen met den vijand. En wij strijden dus niet alleen tegen vreemdelingen, maar ook tegen valsche Vlamingen. Jacob van Maerlant, de geleerde dichter, heeft die groote heeren de les gelezen, hen bestraft voor hunne onrechtvaardigheid. Hij heeft het volk verwittigd voor het gevaar, het onderwezen, en ik ben overtuigd, dat zijn vurig woord een machtigen invloed zal uitoefenen. De Vlamingen zijn naarstig en kunstvaardig. Ze hebben hun land tot bloei gebracht. En nu zou een vreemdeling, gesteund door eierzuchtige edelen, hier meester komen spelen, ons dien rijkdom ontnemen, de vrijheid verstoren en de slavernij invoeren?

— 'k Ben oud en afgeleefd, mompelde Ralph, maar geloof me meester Breydel, als de stormklok luidt, zal ik niet achterblijven. Mijne hand is nog vast.

Beide mannen stonden eenigen tijd zwijgend bijeen.

1) Zoo was inderdaad 't geloof van die van latere eeuwen. Men aanzag de verschijning van een komeet of staartster als een onheilspellend voorteken.

1294 Seer corts na dezen, zo zach men in de lucht een uytnemende groote sterre metten sterte, als wesende een zekere voorteken, zo die zommeghe opineerden van toekomende miserie — Cronijcke van Vlaandren door Despars.

— Komt ge schapen koopen ? vroeg Ralph dan.

— Ja. Is uw baas thuis ?

— Natuurlijk ! Waar zou hij anders wezen ? Mijn baas, Wauters, rentmeester van den heer van Syssele, vreest de hitte. Nu, zoo 'n dikke, gezonde kerel mocht eens eene beroerte krijgen ! Hij heeft het lastig hier beneden ! Den ganschen dag drinken en eten — grooter vraat loopt er onder de zonne niet — en dan slapen, ... verder zijn gestolen geld tellen en bij dat alles nog de arme menschen te verdrukken ... wat peinst ge wel, meester Jan ! Zoo 'n nuttig mensch mag waarlijk niet te veel in zulk weer buiten komen, want moest hij een zonnesteek krijgen, 't ware een onherstelbaar verlies. Ik toch werd ziek van droefheid en de andere werklieden in den omtrek zouden kermen en weenen, dat ge het in Brugge kondt hooren !

— Ik zal zijne rust moeten verstoren ! zei de deken, glimlachend om Ralphs woorden.

— O, gij komt schapen koopen en brengt dus geld. Gij wordt bijgevolg goed ontvangen.

— Maar dat geld moet hij toch aan zijn heer geven, merkte de deken op.

— Hij moet zeker, hij moet. Moeten is dwang. En daarom doet hij het. Maar meester Jan, als ik u eene kluit weeke boter overreik, blijft er dan niet wat aan mijne vingers plakken ?

— Bedoelt ge 't zoo ?

— Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig. Mijn baas, Wauters, rentmeester van den heer van Syssele, kan geen kei scheren. Geld of goed heeft hij nooit geërfd. Hennen, die gouden eiers leggen, loopen niet op zijn hof. En toch is hij rijk ! Hoe ? Mij zal hij het niet vertellen. Maar ik weet toch, dat hij zijn meester en het arme volk besteelt.

— Ralph, ik moet mijne reis vervolgen ; tot wederziens.

— 'k Ben een onverbeterlijke babbelaar, nietwaar ? Wel bedankt voor uwe leering ! Nu kan ik, als 't past, den hoogmoedigen gek eens antwoorden. Dag meester Jan !

De deken sloeg een nauw pad in. Tusschen een groep boomen was thans een strooien dak zichtbaar. Ginder stond eene hoeve, bewoond door den man, waarover de herder zoo spottend en verachtelijk tevens, gesproken had.

A. HANS



GROENINGHE



PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS



TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

INHOUD.

HOOFDSTUK I.	Waarin wij kennis maken met twee flinke Vlamingen, en den dood van een groot man vernemen . . .
HOOFDSTUK II.	Waarin wij hooren, waarom Jan Breydel ontevreden was . . .
HOOFDSTUK III.	Waarin Jan Breydel den rentmeester harde noten te kraken geeft . . .
HOOFDSTUK IV.	Waarin Breydel toont, dat hij niet alleen spreken, maar ook handelen durft, wat echter slecht voor hem afloopt . . .
HOOFDSTUK V.	Waarin de schaper naar Brugge trekt en zijn leven waagt voor Breydel's redding . . .
HOOFDSTUK VI.	Waarin wij Ralph in Breydel's woning ontmoeten en kennis maken met Pieter de Coninc . . .
HOOFDSTUK VII.	Waarin een Klauwaart een Leliaart te woord staat . . .
HOOFDSTUK VIII.	Waarin monniken de gastvrijheid van den heer van Syssele inroepen . . .
HOOFDSTUK IX.	Waarin Breydel bezoek krijgt . . .
HOOFDSTUK X.	Waarin wij een kort stukje geschiedenis hooren . . .
HOOFDSTUK XI.	Waarin wij aan een sterfbed staan . . .
HOOFDSTUK XII.	Waarin wij naar Damme reizen . . .
HOOFDSTUK XIII.	Waarin wij Maerlant's begrafenis voorbij zien gaan . . .
HOOFDSTUK XIV.	Waarin wij een lijkmaal bijwonen . . .
HOOFDSTUK XV.	Hoe het maal gestoord werd . . .
HOOFDSTUK XVI.	Hoe de Klauwaarts scheidden. Wat er in eene taveerne gebeurde . . .
HOOFDSTUK XVII.	Te Rupelmonde . . .
HOOFDSTUK XVIII.	Waarin wij een ouden kennis weerzien . . .
HOOFDSTUK XIX.	Waarin de Franschen een onaangenaam avontuur beleven . . .
HOOFDSTUK XX.	De Vlaamsche kastijding . . .
HOOFDSTUK XXI.	Waarin we van Damme's beleg hooren . . .
HOOFDSTUK XXII.	Waarin wij 't stedeken Aardenburg bezoeken . . .
HOOFDSTUK XXIII.	Waarin de valschheid van een vorstenpaar en de edelmoedigheid van 's konings broeder duidelijk blijkt . . .

HOOFDSTUK XXIV.	Waarin een Koninklijke Intocht beschre-
ven wordt	
HOOFDSTUK XXV.	Hoe Brugge in beroering kwam
HOOFDSTUK XXVI.	Waarin een stout plan ontworpen wordt
HOOFDSTUK XXVII.	Waarin de uitvoering van het plan verteld
wordt	
HOOFDSTUK XXVIII.	Waarin Leliaarts en Klauwaarts strijden
HOOFDSTUK XXIX.	Waarin wij eene heks ontmoeten
HOOFDSTUK XXX.	Waarin belangrijk nieuws wordt vernomen
HOOFDSTUK XXXI.	Waarin we fiere taal hooren
HOOFDSTUK XXXII.	Waarin we allerlei nieuws vernemen
HOOFDSTUK XXXIII.	De arme Aleida
HOOFDSTUK XXXIV.	Het feest
HOOFDSTUK XXXV.	De intrede van Du Chatillon
HOOFDSTUK XXXVI.	De Brugsche Metten
HOOFDSTUK XXXVII.	Waarin wij oorlogsgeruchten hooren
HOOFDSTUK XXXVIII.	Waarin we de Klauwaarts langs den zee-
kant volgen	
HOOFDSTUK XXXIX.	Het Fransche leger
HOOFDSTUK XL.	Het Vlaamsche leger
HOOFDSTUK XLI.	De komst der Franschen
HOOFDSTUK XLII.	Vóór den slag
HOOFDSTUK XLIII.	De slag der Gulden Sporen
HOOFDSTUK XLIV.	Waarin wij van onze vrienden afscheid
nemen	
BESLUIT	
AANHANGSEL	



GROOTE VLOTEN ZETTEN KOERS NAAR ONS GEWEST

een kasteel. Zie meester Breydel, vervolgde de herder, nu weet ik genoeg, dat men veel moet hooren en nog meer vergeten ; mij loopt er eene buis van mijn rechter naar mijn linker oor en al zulken onzin vliegt er aan 't een einde in maar door het andere er weer uit. 's Avonds maak ik een kruis over de leugens en snoeverijen van mijn meester Wauters, den rentmeester van den heer van Syssele. Maar ik begrijp ook, dat er iets broeit en nu wil ik van u eens weten wat